

اجتماعیات و فکریات

جمعیتہ بویوک آداملرک تأثیری [۱]

اجتماعیات علمنک ایضاحہ چالیشدینی مسئلہلردن بری دم بویوک آداملرک اجتماعی تکامل اٹناسسندہ ناصل دوغوب نہ یولدہ بررول ایفا ایتدکلریدر . « بویوک آدام » نامنی ویردیکمز کیمسلر برطاقم اجتماعی سبیلرک تلاحقندینی میدانہ کلیور ؟ یوقسہ عضویتک اسرار انکیز برحملہ سندینی تولد ایدیور ؟ اول امرده بوجہتک آکلایشیلماسی لازمدر . چونکہ بویوک آداملر اجتماعی تکاملک برمحصولی اولہرق میدانہ چیقیور ایسلر (اجتماعی معینیت Déterminisme Social) ی اخلال ایتش اولمازلر ؛ حال بوکہ عضویتک حیاتی برحملہ سندن دوغورلرسہ جمعیتک مقدراتی دائما خارجدن کلن اسرار انکیز عامللرک تأثیرینہ معروض اولارق (غیر معینیت Indéterminisme) ایچندہ قالیر . او حالده بویوک آداملرک طرز خدمتلیرنی تشریح ایتمدن اول طرز نشأتلیرنی ایضاح ایتک لازمدر .

مع مافیہ بویوک آداملرک ناصل یتشدیکنی آکلامق ایچون دھا اول قاچ صنف بویوک آدام اولدینی بیلک اقتضا ایدر . چونکہ ہر صنفک تولدی باشقہ برطرزده اولابیلیر . ہم فکرہجہ بومستتا انسانلری ایکی صنفہ آیرمق موافقدر . مجددلر Réformateurs ، مبدعلر Inventeurs . مجددلر ؛ (دین مبشرلری ، بویوک فاتخلر ، بویوک انقلابچیلر ، بویوک قہرمانلر کبی) تاریخده عمومی جریانلری آچفہ موفق اولان قوی ایمانی وشدید [۱] بومقالہلر اولجہ پارچہ پارچہ توران غرتہ سندہ چیقمشدی . بعض تبدیلات ایلہ بورادہ تکرار نشری فائدہلی کورولشدنر .

ارادہ لی ذاتلردر . مبدعلر : معرفت ومدنیٹیک هر هانکی بر شعبه سنده کشف ، اختراع یا خود اصلاح صورتندہ بوبوک بر تجدد وترقی حصوله کتیرنلردر .

بوبوک آدملرک بوصورتله ایکی صنفه آیرلمه سی جمعیتده ایکی نوع (تساند Solidarité) ک موجودتی اساسنه مستددر . بر جوق فردلرک بر لشه رک بر جمعیت ، بر قوم حالته کله بیلمه لری ایچون اولا آرارنده مشترک دویغولر بولونمہ سی ؛ ثانیاً میانہ لرنده ایشلرک منقسم اولمہ سی لازمدر . بوایکی حالدن برنجیسنه (دویغولرک مشابہتدن متولد تساند) ، ایکنجیسنه (ایشلرک انقسامندن متولد تساند) دینیلیر . ایشته ، بر قومده دویغولرک ممائل اولمغه باشلامہ سی (مجددری) ، ایشلرک کیتدکجه منقسم اولمہ سی ده (مبدعلری) یتشدریر .

قوملرده ، ابتدالری ایش بولومی موجود دکدر . هر قوم سمیه ، بطن ، عشیرت ناملریله بری بری ایچنده اولمق اوزره بر طاقم قطعہ لره پارچه لائمش اولدینی ایچون قومک عموم هیئتله عائد مشترک دویغولرده یوقدر . یالکز هر قومک مشترک بر لسانی اولوب مشترک دویغولره آنجق سمیه لرک یاخود عشیرت لرک خصوصی دائره لرنده تصادف ایدیلیر . بر قومده عمومه عائد مشترک دویغولر حصوله کله بیلمک ایچون ، دها اول ، قطعوی Segmentaire تشکیلاتک بوزولمہ سی یعنی سمیه لره عشیرت لرک انحلال ایتمہ سی لازمدر . چونکه بو خصوصی اتحادلر عمومی وحدتک وجود بولمہ سنه مانعدر .

ابتدائی قوملرده سمیه لر بویودکجه پارچه لانه رق کوچوک سمیه لره بولونور . چونکه سمیه مشترک بر حیات مالک برعائده در . عائله نک ایسه نهایت بر حده قادار بویومہ سی ممکن اولوب بودرجه نی آشنجه - بر قسم میقروبلر کی - انشفاق ایتمہ سی ضروریدر . سیاسی برزمره دیمک اولان عشیرتک بویومہ سنه ایسه هیچ بر مانع یوقدر . بالعکس عشیرت بویودکجه خارجی تجاوزلره قارشی دها امنیتلی بر حالده بولونور . بوکا بنام بر طرفدن سمیه لر اعتیاده تبعاً کوچوک پارچه لره آیرلدکجه دیگر جهتدن عشیرت کرک تناسل و کرک مغلوبلر نی تمیل طریقلریله بویومکده دوام ایدر . بو اجتماعی اتساع حرکتی دوام ایده ایده نهایت اعتیاد حالی آله رق مجاور عشیرت لرک (متحدہ Confédération) حالته برلشمہ سی انتاج ایدر . اگر قوم طاغلق ویا چول حالده بولونان بر اولمکده ساکن ایسه آرنق بودرجه نک اوتہ سنه کچه مز . فقط ایرماقلی اووالرده یاخود دکر کنارلرنده ساکن ایسه کویلر و شهرلر تشکیل ایده رک سمیه وعشیرت تشکیلاتندن بوس بوتون آزاده

قالیر . شهرلرک بو قدیم تشکیلاتی بوزمقدمه کی قطعی تأثیری ، آساغیده کورمه جکمز وجهله ، (ایش بولومی) نك بر نتیجه سیدر . خلاصه اجتماعی بر طاقم سبیلر قطعوی تشکیلاتی انحلال ایندیرمهک باشلادقدن سوکره درکه قومک مشترک دویغولری تشکل ایتمه یه باشلار . بودویغولرک مجموعی اولان معشری وجدان Conscience collective وجوده کلدکن صوکرادرکه قوم کندی موجودیت و وحدتی حس ایتمهک و وجدانک مثلی اولمق اوزره بر ویا بر قاچ رییسک (ولایت *autorité*) نی طایفه ایتدار ایدر . مع مافیه مشترک دویغولرک تشکلی ده مجددلرک ظهورینه کافی دکلدر . بونلرک یتشمه سی ایچون بویوک ملی بر فلاکت یاخود مظفریتک استحصالی ، بویوک بر بحرآنک یاخود وقعه نک حدوتی ده لازمدر . چونکه قوم آنجق بویله بحرانی دقیقه لرده مشترک دویغولردن عبارت اولان کندی وارلغنی حس وادراک ایدم بیلیر . مثلاً عربلرده فیل وقعه سندن بر چوق زمان اول سوق عکاظ ، اشهر حرم ، حج کبی قومک اکثریسی ایچون مشترک اولان عمومی مؤسسه لر تشکل ایتشدی . فقط (جرجی زیدان) ک (مدنیت اسلامیة تاریخی) نامنده کی اثرنده بیان ایله دیکی وجهله فیل وقعه سنه قدر عربلر آراسنده « بویوک آدام » صفتنی احراز ایدم بیلرک بر قوماندان یاخود خطیب ظهور ایتمه مشیدی (۱) . حال بوکه عربلرک بوتون مشترک و عمومی مقدساتی تمیل ایدن کعبه یه قومیت و دین اعتباریله تمامیله یابانجی اولان بردوشمانک تعرض ایتمه سی اک بویوک ملی بر فلاکت دیمک اولدیغندن معشری وجدانک آنی بر صورتده افلاق ایتمه سنه ، ملی وحدتک واضح بر شکلده ادراک اولونمه سنه سبب اولدی . ایشه بونک ایچوندرکه فیل وقعه سنی متعاقب بویوک قوماندانلر ، خطیلر ، خیفلر و معلقات صاحبی شاعرلر ظهور ایتمهک باشلادی . دیگر قوملرک تاریخی ده تدقیق ایدرسه ک جهل سنده آنجاق قطعوی تشکیلاتک انحلالیله مشترک دویغولرک تشکل ایتدیکی و ملی بر فلاکتک بومشترک دویغولردن قومی وجدانی افلاق ایندیردیکی آنلرده مجددلرک ظهور ایتدیکی کورورز . اوحالده مجدد ، ملتده حصوله کلکده اولان بر وحدت یاخود تصفی جریاتی روحنده اک واضح و شدید بر صورتده حس ایدن *précursor* بر متقدمدن عبارتدر . فردی روحيات ساحه سنده هر هانکی بر حادثه شعورسز *inconscient* بر حالده بولوندجه غایت قوتسز و تأثیرسزدر . بو حادثه شعور صحنه سنه چیقدینی دقیقه ده شدتلی بر مؤثریت

(۱) مدنیت اسلامیة تاریخی ترجمه سی ، برنجی جلد ، صیفه ۲۴ ، ۲۵ .

مالک اولور . اجتماعی روحیات دہدہ عینی حال موجود در . جمعیتہ شعور سز بر حالہ بولونان وحدت جریانی بر فردہ تجلی ایدہ رک جمعیتہ شعور لی بر حالہ کلنجہ ، اوجریان - معنوی بر کونش طلوع ایتش کبی - در حال بوتون روحلری استیلا ایدر . وقومی بر وجدان بر کرہ بوصورتہ انکشاف ایتدکن صوکر آرتق انخسافہ اوغرامایہ رق متوالیاً بوتون فیضلرینی تولید و تعمیمہ موفق اولور .

بواضا حلدن آ کلاشیلیور کہ مجددلر ملتہدہ کندیلکندن حصولہ کلکہ باشلایان ملتشمک جریانلرینک بر نوع شعوری حکمنده در . مع مافیہ بوشعور لاشمہ اکثر یا تمثالی بر صورتہ اولور . مجدد ملی بر طوپلاشمہ نک مثلی اولدینی حالہ بوحرکتدن بی خبر قالہ رق دینی بر حقیقتک ، انسانی بر شفقتک ، سیاسی بر عدالت و یاخود حریتک ، اقتصادی بر انساع یاخود عسکری بر جهانگیر لکک مجاہدی صفیلہ میدانہ آتیلیر .

بونک ایچوندر کہ بزده کی ملیت جریانی دہ تنظیمات ، مشروطیتچیلک ، اتحاد عناصر و اتحاد اسلام تمثاللری کبی غریب استعارہ لر آلتندہ تظاهر ایتش ، مجدد وقهرمانلریمز اللرنده بوسنجاقلر اولدینی حالہ مجاہدہ میدانہ چیقمشدر .

بویوک آداملرک مجددلر Reformateurs و مبدعلر inventeurs نامیلہ ایکی صنفہ ایرلدینی و مجددلرک ، تأسسہ باشلایان مشترک ملی دو یغولرک مولود و تمثاللری اولدینی میدانہ قویقد . مبدعلرک تکوتنی ایضاحہ کلنجہ بونک ایچون دہ اولہ جمعیتہ ایش بولومنک ناصل تولد ایتدیکنی آرامق اقتضا ایدر .

- ابتدائی قوملر دہ ایش بولومنہ آنجق سمیلہ لر ایچندہ تصادف ایدیلیر . (مادری سمیہ Clan maternel) لردہ ایچ کوکیلر عملہ موقعندہ در . (پدر شاہی عائلہ Famille patriarcale) لردہ قادین ، جوجوق واسیر عائلہ رئیسک امر ایتدیکی ایشلری یایمغہ مجبوردرلر . بوایکی اجتماعی انموذجدہ ذوی الارحامک یاخود عائلہ پدریلہ عصبہ نک حائر اولدینی تفوق سمیہ دینک مادری یاخود پدری نسبہ ویردیکی قیمتدن متولددر .

بوندن باشقہ بر طاقم ایشلرک عائلہ رئیسلری یاخود دیگر صنفلر ایچون (حرام Tabou) اولدینغہ اعتقاد ایدیلیمسی دہ ایشلرک دینی بر صورتہ تفریق ایدیلیمسہ سبب اولور . دینی وسوسہ (Scrupule religieuse) دن دوغان بوایش بولومی بعض قوملر دہ

عشیرت‌ها خصوصی حرف‌نارندن / خارجه چیقامایان وبری برلریله قیز آلوب ویرمکدن و برابرجه یمک یمکدن ممنوع اولان طائفه (Caste) لر حالنی آلیرلر [*].
 مع مافیہ ایش بولومی فیضلی بر صورتده اولارق آنجق (شهر Ville) ک تأسسندن سوکرا ظهور ایدر. یوقاریده بر قومده مشترک دوینغورلر دوغمنه باشلار باشلاماز بر یاخود متعدد رئیس‌لرده تجلی ایدرک (عمومی ولایت Autorité publique) ی میدانہ کتیردیکنی کورمشدک. عمومی ولایت تشکل ایدنجه بونک حاکمیتی آلنده طوبلانان هیئتہ (مدینہ Cité) دینیلیر. مدینہ‌نک سیار اوبه‌لر یاخود داغنیق کوبلر حالنده یاشامانی ترک ایدرک مشترک دوینغورلر تمثالی اولان بر معبد چورده‌سندہ اولر یابارق یرلشمه سیله‌ده (شهر) تأسس ایدر.

قومده یالکز سیمه ایله عشیرتک مشترک دوینغورلری، خصوصی دینلری و ولایتلری وار ایکن شهر تأسس ایدمزدی. حال بوکه قومک بویوک بر قسمه مخصوص مشترک دوینغور یعنی مشترک بر دین و عمومی بر ولایت وجوده کلنجه، بوندن دوغان مدینہ‌نک بر معبد و سرای اطرافسده (شهر) صورتسده یرلشمه‌سی ضروری اولور. چونکه مشترک دوینغورلر کرک فردلرک بری برینه و کرک جله‌سنک اودوینغورلر تمثال اولان مقدس آبدلرله یاقین بولونماسنی استلزام ایدر. بو حال ایسه بویوک بر کتله‌نک محدود بر ساحه‌ده استقرارینی موجب اولورکه بوندن چیقان نتیجه بر شهرک تأسسیدر.

شهر یوزلرجه، حتی بیکلرجه اوبالرک یاخود کوبلرک بر آرایه کلرک بر سور داخلنده برلشمه‌سی دیمکدر. بو اوبالر یاخود کوبلر بویوک بر ساحه‌ده داغنیق بر حالده بولونورکن مدار معیشتلرینی چوبانلق یاخود چفتجیلک طریقله ایدم بیلیرلردی. شهرک کوچوک ساحه‌سنه صیقیشوب قالنجه بونک جوارنده کی طوپراق نه چوبانلق نه ده چفتجیلک طریقله بو بویوک کتله‌نی بسله‌یه‌مز. بوراده «داروین» ک (یاشامق اینجون مجادله) قانونی میدانہ چیقار. بو بویوک طبیعیاجی‌یه کوره ایکی عضویت بری برینک نه قدر عینی ایسه، یاشادقلری

[*] ازدواج نقطه نظرندن مادری سیمه ایله طائفه آراسنده ضدیت واردر. مادری سیمه‌ده فردلر بری برینک محرمی اولدیفندن (خارجدن)، طائفه‌ده یابانجیلر کندیلرینه کفو اولمادیغندن (داخلدن) اولنک مجبوریدر. بوکا بناء برنجیسی خارجی الازواج (Exogame) ایکنجیسی داخلی الازواج (Endogame) در. بو جهتلر «دورقایم» ک (خورک نهی و منشألری) مقاله‌سندہ مفصلاً ایضاح اولونغده‌در.

ساحہ نہ قدر دار واورادہ کی غذا نہ قدر آزیسہ آرا لرنده کی رقابت او قدر شدتلی اولور . حال بوکہ بری برندن آیری نوعلرہ جنسلرہ ، شعبہلرہ منسوب بر چوق عضویتلر ، غایت دار بر ساحہدہ ، آره لرنده هیچ بر رقابت اولقمسزین یاشایہ بیلیرلر . اوچ قدملک بر اوتلقده مختلف نوعلرہ ، جنسلرہ ، شعبہلرہ منسوب بر چوق نباتلرک یاشادینی کوردولمشدر . بر میشہ اوزرنده آرا لرنده قومشولقدن باشقہ بر مناسبت اولمایان ایکی یوز نوع بوجکک باریندینی مشاہدہ ایدلمشدر . بو بوجککردن بر قسمی آغاجک میوہ لرندن ، بر قسمی یاپراق لرندن ، بر قسمی قابو قلرندن ، بر قسمی دہ کوکلرندن غذا آلیرلر . حال بوکہ بونلرک ہپسی عینی نوعہ منسوب اولوبدہ آغاجک یالکمز میوہ یاخود کوکیلہ تغدیہ بہ مجبور اولسہ ایدیلر برابر یاشامہ لرینہ قطعاً امکان اولہ مازدی .

ایشتہ عینی حال شہردہ انسانلرک باشنہ کلیور . شہردہ فردلر مسلکجہ بری برینہ بکمزہ دکلری مدتجہ یکدیگریک رقییدرلر . حال بوکہ بونلرک کیمیمی عسکرلک شرفنی ، کیمیمی دینی ولایتی ، کیمیمی سیاسی اقتداری ، کیمیمی تجاری یاخود صنایعی ثروتی ، کیمیمی علمی یاخود ادبی شہرتی الہ کچیرمکہ چالیشنجہ آرا لرنده رقابت قالماز .

بوکا بناء شہر تأسس ایدنجہ اجتماعی کثافت دولایسیلہ شدتلی بر حیات مجادلہ سی قارشیسندہ قالان فردلر ، تماملہ شعوری بر صورتدہ اولمایہرق ، آتیدہ کی دورت شقدن برینی اختیار مجبوریتدہ قالیرلر : (۱) شدید رقابتلی بر حیاتیہ تحمل ایتمک ، (۲) شہری ترک ایدہ رک باشقہ بریرہ ہجرت ایتمک ، (۳) اتحار ایتمک ، (۴) رقابتسز بر حرفت بولوق . انسانک اساسلی تمایلی (المدن قاجق وحظی آرامق) اولدینی ایچون برنجی شق اوزون برمدت دوام ایدہ مز .

مشترک دویغولرہ شدتلی بر علاقہ نك موجودیتی وطندن آیرلمغہ مانع اولور . کرک حیاتیہ وکرک مشترک دویغولرہ اولان مربوطیت حسودہ اتحاری نفی ایدر . دیمک کہ شہردہ کی اجتماعی کثافتک حصولہ کتیردیکی شدتلی رقابتدن قورتولوق ایچون یالکمز بر آچیق یول وار : یکی حرفتلیر ایجاد ایتمک .

او حالہ ایش بولومی میخانیکی بر صورتدہ اجتماعی سیلردن حصولہ کلیور . شہر فردلرینی دائماً یکی حرفتلیر ایجاد وبو حرفتلیر ایچنسدہدہ یکی تکامللر ابداع ایلمکہ سوق واجبار ایدیور . ہر فرد آیری بر حرفتدہ متخصص اولونجہ او ایشدہ تدقیقلر وتعمیقلر یاپہرق درین برووقوف واحاطیہ مالک اولویور . بوصورتدہ کتیدجہ فردلردہ معشری

وجدانندن باشقه اوله رق ابتدا (مسلکی professione)، صوكراده فردى وجدانلر
تشكل ايتمه باشيور. بويكى وجدانلر ك تشكلى اسكى سميّه وعشيرت وجدانلرينك بوس
بوتون انحلالنه سبب اولديغى كې معشرى وجدانك كميته آزاله رق كميته ده انسانى
برماهيت آلماسنى انتاج ايدىيور. بناءً عليه ايش بولومى ايلرى كيتدكجه قطعى تشكيلات
تماميله مندرس اولويور. بوسورتله سميّه وعشيرتى انحلال ايتمش برچوق يابانچى فردلر ك
خارجدن كلهرك مدينه به التحاق ايتمه سنده امكان حاصل اولويور. نهايت مدينه لردن
برى ديكرلرينى حاكمنى آلتنه آله رق قومى دولت تشكلى ايدىيور. باي تحت ماهيتنى آلان
حاك مدينه بو آندن اعتباراً ده چوق سرعتله توسعه باشلايه رق ايش بولومك ده اشدتلى
برصورتده درينله شمه سنى موجب اولويور. بونك نتيجه سى اوله رق يكي حرفتلك و يكي
تكمللر ك ابداعى ضرورتى ده اشديد. صورتده فردلرى تضيق ايدىيور. طبعي سدر ك
هر مبدع كنديسندن اول ياپيلمش اولان ابداعلى متراكم بر سرمايه كې قارشيسنده حاضر
بوله رق اونلردن استفاده ايتديكى ايجون كنديسنك علاوه ايتديكى يكيلىك اولكى ابداعلر ك
برتر كيندن عبارتدر.

بواقاده لردن آكلاشيلور كه حقيقى ايش بولومى شهر ك تأسسندن متولددر، مبدعلر ك
ظهورى ايسه ايش بولومك بر نتيجه سيدر. مجددلر كې مبدعلرده اجتماعى تكامل ك اول
نتيجه لرى اولوب صوكرادن اجتماعى سبيلر صيره سنه كچرلر.
ناصل، تجددى ياپان مجدد اولمايوب مجددى ياپان تجدد ايسه، عيى صورتله مبدعى
ياراتان ده اجتماعى حياتده دوغان ابداع احتياجى بونك حاضر لاش شرطلريد. برابداعك
متقدم شرطلرى موجود اولمادكجه، اجتماعى رقابت بو ابداعى بر احتياج حالته قويماذكجه
اونك مبدعى ظهور ايدمه ز. بوشر طله و احتياج لره ايسه بويوك شهرلرده و بالخاصه
پايتختلرده تصادف اولونور. شوراسى ده اونوتولماليدر كه ايش بولومى آنجق مشترك
دوينولر مالك اولان بر زمرة نك فردلرى آرم سنده موجود اولور. متخصصلر يالكز
برى برينك متممى دكل، عيى زمانده بر ملك خصوصى عضولرى، بناءً عليه متمميدرلر.
آيرى ملتره منسوب فردلر آراسنده حرفت آيريلقلرى و مبادله حادثه لرى ايش بولومى
ماهيت سده دكلدر. دورقايم بو حاله (Parasitisme mutuel) مقابل طفيليت نامى.
ويرىيور. بعض شهرلرده ايش بولومى ايلرى كيمه يهرك اوراده مبدعلر ك ظهور ايدمه مه سى
بوندن دولاييدر. حقيقى شهرلر بر مدينه يى محتوى اولانلردر. شهر بر بندر كه اونك

روحی اولہرق مطلقاً برمدینہ نک موجود اونہ سی لازمدر . یوقسہ شہر ، ہندستاندہ . اولدینی کبی آرالزندہ مدینہ رابطہ سی اولمایان طاقتہ لردن یاخود تورکیادہ اولدینی کبی ملی رابطہ دن محروم جماعتلردن مرکب اولورسہ اوکا (کویلر مجموعہ سی) دیمک دہا موافق اولور . وطبیعیدرکہ بویہ محیطلردہ ایش بولومی توسع ایدہ مہیرک مبدعلرک ظہوری امکانشز قالیر .

اجتماعی حادثہ لری روحی حادثہ لردن آیرہ بیلیمک ایچون ایضاحی اقتضا ایدہ . خصوصیلردن بری دہ (وجدان) و (شعور) کلمہ لری نک معناری آراستہ کی فرقدر . بویکی تعبیرک فرانسزجہ دہ کی قارشیلنی (conscience) کلمہ سیدر .

فرانسزلر بولکمی روحیات علمندہ (شعور) ، اجتماعی علملردہ ایسہ (وجدان) معناسندہ قوللانیرلر . تورکجہ دہ بویکی معنائک آیری تعبیرلری اولدیغندن ، بز ، بوتعبیرلر واسطہ سیلہ اجتماعی فکرلر مزی دہا واضح بر صورتدہ آکلاتہ بیلیرز .

شعور conscience psychologique حاسہ لرمز واسطہ سیلہ کرک عضویتزدہ کی حظ والملری ، کرک خارجدہ کی رنک ، قوقو ، سس ، طات ، صیجاقلق ، صوغوقلق کبی کیفیتلری دویمہ مز دیمکدر . حیوانلردہ دہ موجود اولان بولمک ، عضوی وفردی برماہیتی حائزدر . وجدانہ کلنجہ ، بو ، مادی اولان (کیفیت *qualité*) لری دکل ، بالعکس معنوی اولان (قیمت *valeur*) لری دویمق ملکہ سیدر . بر موضوعک مقدس طانیلمہ سی (دینی) ، اپی طانیلمہ سی (اخلاقی) ، شانلی *glorieux* تلقی اولونمہ سی (سیاسی) ، عادلانہ عد اولونمہ سی (حقوقی) ، فسیح عد اولونمہ سی (لسانی) ، کوزہل تلقی ایدلمہ سی (بدیعی) ، دکرلی تلقی ایدلمہ سی (اقتصادی) ، دوغرو تلقی ایدلمہ سی (منطقی) قیمتلر دیمکدر . وجدان بوقیمتلی روحزدہ یاشامہ مز حالتہ دینیلیر .

برآز دقت ایدرسہ ک کورورز کہ قیمتلر ، موضوعلری نک ذاتی ماہیتدن صادر اولمش (جوانی *immanent*) کیفیتلر دکلدر . قیمتلر کندی موضوعلری اورزینہ دیشاردن قونولمش *superposé* و صوکرادن علاوہ اولونمش *suraJouté* بر طاقم وصفلردر کہ بونلرہ (قانت) ک لسانیلہ (برانی *transcendant*) ماہیتلر دیمک دوغرو اولہ بیلیر . چونکہ (قانت) فردلرک فوقندہ واونلرہ (آمر) اولان بر (شائیت *réalité*) ک وارلغنی دویدینی

حالده بونك اجتماعى شأنئ اولديغنى آكلایه مامش ، یوندن دولایى اوکا برانى شأنئ
آدینی ویرمشدر . بونكونكى اجتماعیات علمى ، قانت فلسفه سنده كى (برانى) تعیرى یرینه
(اجتماعى) كلمه سنى اقامه ایتمكه ، (قانت) ك تخمینلرنده تامیله اصابت ایتدیكنى میدانه
قویمشدر .

قیمتلىر - هرهانكى نوعدن اولورسه اولسون - اساس اعتباریله ، شیئى objectif
دكل ، نفسى subjectif در . فقط بو نفسیلك فرد نقطه نظرندن اولمایوب جمعیت نقطه
نظرندندر . چونكه فرد بوقیمتلىرى كندى دویغو و آرزوسنه تابع اولمایان خارجی ومستقل
برشأنئ صورتنده دویار وداثما اونلك تأثیرى آلتنده قالیر . فرد دنیایه كلیركن قیمتلىر
حقنده هیچ بر (همزاد inné) دویغو برابرنده كتیرمز . بو دویغولرى صوكرادن تربیه
طریقيله اجتماعى محیطدن آلیر . جمعیت ایسه قیمتلىرى كندیسندن خارج هیچ بر منبعدن
آلماز . بونلك یالكز برقایناغى واردركه اوده جمعیتك كندیسیدر . ذاقاً جمعیتك حقیقى
جوهرى ده بو قیمتلك مجموعندن عبارتدر . فردلر بر آرایه كلوب ده ایلك دفعه اولارق
غلیانی بر جمهور foule تشكىل ایتدكلىرى زمان درعقب حصوله كنن حادثه بر (قیمت
دویغوسى) ندن عبارت اولور . چونكه اجتماعدن دوغان مشترك بر دویغو مقدس ، شانلى ،
ایى الى آخره بر موضوعه كوكل باغلامقندن باشقه برشى دكل در .

او حالده قیمتلىر فرده نظراً شیئى ، جمعیه كوره نفسى ماهیتده اولان اجتماعى
مؤسسه لردن عبارتدر [۱] اجتماعى وجدان ایسه فرده نظراً شیئى اولان بوقیمتلك فردى
روحلرده یاشاماسى ملكه سیدر .

ایچنده (مشترك) دویغولر موجود اولوب ده هنوز (ایش بولومى) تأسس ایتمین
جمعیتلرده ، اجتماعى قیمتلىر ، (معشر collectivité) ك بوتون فردلرنده مشترك اولدینى
ایچون ، بونلك فردى روحلرده یاشانمسه (معشرى وجدان Conscience collective)
دینیایر .

(ایش بولومى) موجود اولان ملتلرده ایسه معشرى وجداندن باشقه ، هر (حرفت

[۱] قیمتلك ماهیتی حقنده فضله تفصیلات ایسته یئلر (اسلام بمجوعه سى) نسخه لرنده مندرج
(حسن ، فیخ) ، (قیمت حكملرى) ، (عرف) موضوعلرینه داثر اولان مقاله لرله وادییات
فاكولته سى بمجوعه سنده أمیل دورقایم دن مترجم (قیمت حكملرى و شأنئ حكملرى) مقاله سینه
مراجعت ایتسینلر .

(métier) . مخصوص برده (مسلكى وجدان conscience professionnelle) تشكىل
 ايتديكندن بونلرده ، اجتماعى وجدانك ايكي نوع (contentue) سى واردر .
 ابتدالى ، كرك معشرى وجدان ، كرك مسلكى وجدانلر فردلرك روخنده ياشاندينى حالده
 واضح بر صورتده ادراك اولونماديى ايچون شعورسز بر حالده بولونور . اجتماعى وجدانك
 مبهم بر صورتده ياشانمەسى باشقه بر شى ، واضح بر شكلده ادراك اولونمەسى ايسه باشقه
 بر شيدر . ايشته ، اجتماعى وجدانك ، اجتماعى بنيەك تحوللريله مترافق اولان بومبهم جريان ،
 بركون بر مستثنا فرد طرفندن واضح بر صورتده ادراك اولونهرق عمومك كوزى اوكنه
 آتيلير . اجتماعى جريانلرك بوصورته شعورلولا شمه سنه واسطه اولان فردلره (بويوك
 آداملر) دينيلير . بونلر آرمەندە معشرى وجدانه عائد بر حرث جريائى تجلى ايتديرە نلره
 (مجدد) مسلكى وجدانلره عائد بر مدنيت جريائى تمثيل ايدە نلره (مبدع) آدنى ويرييورز .
 بوصورته كورييورزكه فردلره عائد بر شعور اولدينى كې ملتله عائدە بر نوع شعور
 موجوددر . مىلى وجدان يالكز فردى روحلرده ياشانوبده واضح بر صورتده ادراك
 اولونماديى مدتجه (ملى شعور) ماهيتنى آلمقدن اوزاق بولنور . حتى بعضاً بر مجدد مىلى
 وجدانى دىنى يا خود سياسى بر مفكوره صورتندە ادراك ايدە بيليركه بو حالده يالكز امت
 يا خود دولت شعورى تشكىل ايتمشدر دينيلير . مثلاً كمال بكده مىلى وجدان ، (امت شعورى)
 و (دولت شعورى) صورتلرنده تجلى ايتمشدى ، فقط (ملى شعور) شكلندە هنوز انكشاف
 ايتمەمشدى . مىلى شعور آنجق ملت مفكوره سنك صريح بر صورتده دوغمە سيله اويانمش عد
 اولونه بيلير . مع مافيه بعض كيمسه لرده مىلى شعور كورونوشده موجود اولدينى حالده
 حقيقتده موجود اولماز . چونكه بوكيلر روحلرنده اجتماعى وجدانى يعنى مىلى قيمتلىرى
 ياشامادقلىرى ايچون كوستردكلىرى مىلى شعور حسى وصمىمى اولمقدن زياده ذهنى وتقليديدر .
 بويوك آداملر اجتماعى جريانلرك شعورلىرى اولدقلىرى حالده كنديلرى اكثريتله
 يابدقلىرى ايشى شعورلو بر صورتده دوشونمزلر ، تأملى براراده ايله ، تنقيدى بر اصول
 ايله حركت ايتمزلر .

لامارتين ، بركون درين بر صورتده تفكره دالمش برارقداشنه صورييور : « عزيزم
 اوراده ، ايله ، آلنكز ايكي الكز آراسنده ، نه ياييورسكز ؟ »

— دوشونيورم .

— توحاف ، بن ایسه هیچ دوشونمورم ، بنم یرمه فکرلرم دوشونورلر . « ایشته بویوک آداملرک همان اکثریسی لامارتینک فکرلری کندیسنه وکالتله دوشوندکلری حالده . بویوک آدامک فکرلری اونک ملتنه وکالتله دوشونورلر . بویوک آداملر اجتماعی وجدانک مدیوملری حکمنده در .

فرد ، اکثریا ، دالغین بولوندیغی زمان ، وجودنده کی بر آغریدن خبردار اولماز . خبردار اولمادیغی ایچون بو آغری شدتجه غایت ضعیف بر حالده قالیر . فقط بر آن اولورکه فرد ، دالغینلقدن قورتوله رق وجودنده کی آغری بی حس ایدر . بو آنده درکه بردنبره آغرینک شدتی صوک درجه آرمش اولور . ملتده عادی زمانلرده دالغینلق حالده در . بوزمانلرده اجتماعی جریانلر شعورسز بر صورتده یاشاندیغی ایچون شدتجه غایت ضعیفدر . فقط نه زمان که اجتماعی بر جریان هر هانکی بر فردده شعورلو بر حاله کله رک انکشاف ایدر ، در حال شدتجه اسکی کمیتک بیکلرجه مثلنه بالغ اولور . بو صورتله درکه ملت او زمانه قادار تدریجی بر تکامل تعقیب ایدرکن او آنده فوری وشدید بر استحاله یه دوچار اولور . (نیچه) نک تعسیرنجه (اجتماعی کویش کتیرمه) یه نهایت ویرمک تاریخی بر فیرلایش ایله ایلری آیلیر . ایشته دینی ، سیاسی ، اخلاقی الی اخره انقلاب هنکاملری بوزمانلردر .

اجتماعی شعوره تجلیکاه اولان فردلرک خارجی بر (الهام inspiration) ایله حرکت ایدر کورونمعلری ده اجتماعی تأثیرلری آرتیران بر باشقه عاملدر . (وطنی مرسلیت mission) نی ایفاده (ژان دارق) ی موفق ایدن باشلیجه عامل ، دویغولرینک معشری وجدانه معکس اولمسی اولقله برابر ، ملهم بر وضعیتده بولونمسنکده بوخصوصده بویوک بر تأثیری اولدیغی ، شبهه سز انکار ایدیله من . بویوک آداملر ملتک (یاراتیجی مخیله créatrice imagination) سی حکمنده در . بونک ایچوندکه مخیله کی تأملی اراده دن ، تحلیل واصلدن محرومدرلر .

یاراتیجی ذکانت ملهم بر شکله تجلی ایدن بونوعنه (ده) نامی ویریلیر . فی الواقع ملتسلری دالغینلق حالندن قورتارم رق اونلری تاریخی صیچرامه لر مظهر ایدن ، بالذات کندیلری دالغین اولان داهیلریدر . فقط شوراسی ده اونوتولمالیدرکه بوتون بو کی الهاملر فردلره اجتماعی وجداندن کلدیکی کی داهی فردلرده یالکز دهالی ملترک دهلی

آنلرنده ظهور ایدر . او حالده داهی ، بر ملتده مکنوز اولان هر هانکی نوعدن بردهایه کندی روحنی - اراده سی خارجنده اوله رق - معکس یابان بر فرددر . فقط داهیلرک یتیشمه سی اجتماعی سبیلردن باشقه برده عضوی شرطلری استلزام ایدر . هر فرد (اجتماعی برمه دیوم) اوله بیلیمک استعدادینی حائر دکلدرد . بناءً علیه اجتماعی سبیلر بویوک آداملرک ظهور ایتیمه سنک (لازم شرطلری) اولدینی حالده (کافی شرطلری) دکلدرد . موجود فردلر آراسنده یالکز بعض فردلرک اجتماعی وجدانه تجلیکاه اوله بیلوبده دیکر لرینک ، اوله مامسی ، فردی عضویت عائد خصوصیتلرک بر نتیجه سیدر . بونکله برابر بر ملتک یوکسلمه سی ایچون مطلقا فردلری آراسنده بر طاقم داهیلرک یتیشمه سی لازم کلز . ملتک ملهم اولان مخیله سندن باشقه ، برده تجلیاجی وتنقیدچی مفکره سی واردر که اوده عالملرنده تجلی ایدر .

کدام است
شرح الفاعل
دو شایسته
شرف

بعض کیمسه لرده ، اجتماعیات علمی ، فردلرک جمعیت اوزرنده کی تأثیرینی انکار ایدیور ظنی واردر . بوطن تمامیه یا کلشدر . اجتماعیات علمی ، دورقهایمک دیدیکی وجهله ، فردلرک جمعیت اولان تأثیرلرینی انکار دکل ، ایضاح ایدیور . فردلرک جمعیت اوزرنده کی موثرلکی یا (دها) یا خود (علم sciences) طریقله اولور . دها ، اجتماعی حیانه شعورسز inconscient بر صورتده حصوله کلن انقلاب وتجددک کندیلکندن spontanément شعورلاشمه سیدر . مع مافیه بو شعورسز تجدید وانقلاب علمی بر تدقیق نتیجه سنده شعورلر برحاله کتیریه بیلیر . تحوللرک یا کندی کندینه یا خود ارادی بر صورتده اولماسی مادی وحیاتی طبعلر ساحه سنده جاریدر .

بالله خود شعورک
شعورده کتیریه
هر شایسته
دو شایسته
دو شایسته
دو شایسته

قبل التاريخ بر زمانده آمریقا ایله آسیا شمالده بری برینه متصل ایکن ، برکون ارضی عاملرک تأثیریه ، بهرنک بوغازی کندیلکندن آچیلیمشدر . حال بوکه سویش قتالی (فردیناند دوله سه بس) ک اراده وتشبثی اولمادن آچیله مامشدر .

نبات وحیوان عالملرنده یکی (تنوع variété) لرک وجوده کلمه سی ده یا (طبیعی اصطفا) یا خود (ارادی اصطفا) طریقله در . بونک کی ملتک تکاملنی تسریع وتسهیل ایدن اجتماعی مؤثریته مالک فردلرده (داهیلر) و (اجتماعیاتحیلر) دییه ایکیه آیریلیر .

داهیلک کسب ایله دکل ، وهیدر . لاکن ، هر فرد چالیشیرسه ، آز چوق بر درجه اجتماعیات عالمی اوله بیلر . صوگرا ، هر ملت ، مطلقا ، داهیلریشدرمز و بر قومک داهیلریشدیرمه مه مه سی اونک ایچون ذل دکلدر . حال بوکه اجتماعیاتجیلره مالک اولمایان بر قوم ، یورویه چکی یولی دوغرو تعیین ایده مز .

بوندن باشقه ، یوقاریده کوستردیکمز وجهله ، داهیلر ، اکثریتله ، متجانس بر اجتماعی کتله ایچنده یتیشیر ، مختلف عنصرلرک قاریشمش اولدینی ساحه لرده وجوده کله مز . اوحالده ، بوکی محیطلر ، انتظام و ترقیلرینی آنجق اجتماعیاتجیلرندن بکله مکه مجبوردرلر . اجتماعیاتجیلرک رولنی آکلامق ایچون اول امرده ، بونلری فکریاتجی ideologue لردن آیرمق اقتضا ایدر .

فکریاتجیلر ، طبیعتک ، لایتغیر قانونلریله اداره اولونور . منتظم بر حکومت اولدینی بیلیمیه رک التماس و خاطرله هر ایستدکلرینی طبیعت قبول ایتدیرمه بیله جکلرینه اینانان خیالپرستلردر . بو خیالپرستلر بر زمان سحر ، سیمیا ، نجوم واسطه نریله مادی طبیعت حاکم اولمق ایسته دیلر . بر زمانده نسخه ، افسون ، جندارلق طریقلریله حیاتی طبیعت مؤثر اولمغه چالیشدیلر . علمک اوپاندیریجی نورلری بو وهم سربلرینی طاغیتسقدن صوگرا ، فکریاتجیلر ایچون آت اویناته جق یکانه میدان ، هنوز تمامیه ماهیتی آکلاشیلما مش اولان اجتماعی طبیعت ساحه سی قالدی . بوکون ، بونلر ، تأسیس و تدریس یوللریله جمعیتک هر ایسته نیلن شکل و قابله صوقوله بیله چکنی حالا ظن ایده بیلورلر .

مؤسسه لر اجتماعی وجدانک قیمت ویردیکی عملیه لردر . اعتقادلر ، اجتماعی وجدانک قیمت ویردیکی دوشونجه لردر . هیچ بر تأسیس ، اجتماعی وجدانک قبول ایتدیه کی عملیه لری مؤسسه حاله قویاماز . هیچ بر تدریس ، اجتماعی وجدانک رد ایتدیکی فکرلره اعتقاد ماهیتنی ویره مز . مؤسسه لر واعتقادلر فردلرک کیف و آرزولری فوقده اوله رق ملتک وجداننده یاشایان مستقل بر روحیتدرکه اجتماعیاتجیلر اوکا (اجتماعی شأنت) دیورلر . بوشأنتک تابع اولدینی قانونلر وضع ایدیلر ، آنجاق کشف ایدیلر . بوشأنته تأثیر اجرا ایده بیلیمک ایچون اوله بو قانونلرک کشف ایدیله سی ، صوکرده بو قانونلره متابعت ایدیله سی لازمدر . مهندسک مادی شأنته مؤثر اوله بیلیمه سی ، اونک قانونلرینه مطلع و مطیع اوله سنک بر نتیجه سی دکل ؛ طبیعتک حیاتی شأنته مؤثر اوله بیلیمه سی فیزیولوژی علمک کشفلرینه واقف و رعایتکار اوله سی سایه سنده دکل در ؟

ايشته اجتماعيات جيئردہ آنجق اجتماعى شائيتك تابع اولدينى قانونلىرى بيلمك واونلرہ اتباع ايتك شرطيله دركہ ملتك تكاملندہ مؤثر اوله بيليرلر . مثلاً ملتك كتابدہ كى ديلندن باشقه برده حياتدہ كى ديلي واردر . حياتدہ كى ديلي كشف ايدہرك كتابه كچيرن بر محررى بز ديلده بر انقلاب ياپان بر آدام ظن ايدىيورز .

حال بوكه اونك رولى حياتدہ كى ديلي اولدينى كچى يازمقدن عبارتدر . ده كيشدير ديكى شى يالكز كتابدہ كى ديلدر كه لسانى شائيت ديديكمز وارلق او دكلدر . يازى ديل آنجق قونوشمه ديلنه اويغون اولدينى زمان لسانى شائيتدن صايلا بيلير . بونك كچى كتابدہ كى اخلاق ايله حياتدہ كى اخلاق ، كتابدہ كى حقوق ايله حياتدہ كى حقوق كتابدہ كى بديعيات ايله حياتدہ كى بديعيات ، كتابدہ كى علم ايله حياتدہ كى علم آره سنده ده بويوك فرقلر موجود اوله بيلير ، بو فرقلر موجوديته باشليجه سبب شو دركه (كتابلر) بين الملل اولدينى حالده (حيات) تماميله ملي در . ايكنجى بر سببده حيات دائماً تحول و تكامل حالده بولوندينى حالده كتابلر — اساساً ملي اولدقلى حالده بيله — بوتكاملى تعقيب ايدہ مہ يہ رك ملي حياتدن متبادلاً اوزا قلاشمه لريدر .

اجتماعى مؤسسہ و اعتقادلر ك يالكز حيات حالده بولونمەسى ، شعورسز بر وجدان شكلندہ قالمەسى ديمكدر . بونلر ك كتابه كچمەسى ايسه شعورلو بر شكل آلەسى ديمكدر .

او حالده ، اجتماعيات جيئرك وظيفەسى وضع و تاسيس ايتك دكل ، حياتدہ شعورسز بر صورتدہ بولونان ملي وجدانك مختلف عناصرنى كشف ايدرك شعورلو بر حاله كتيرومك يعنى كتابلره نقل ايتمكدر . علم ، مادى و حياتى طبيعتلر قارشيسنده ناصل بر وضعيت آيلورسہ اجتماعى طبيعت مواجهه سنده ده عبنى وضعيتى آماليدر . بو كون هيچ بر مهندس سحر ايله ، سيميا يا خود نجوم ايله بر سراى ، بر كوپرو ، بر معبد ياپمەنى خاطرينه كتيروم . هيچ بر طيب افسون ايله ، جلاجلوتيه ايله خستە لقلرك تدويستى دوشونه مز . اجتماعى متفكرلر كده آرتق ، فكر يانجيلقدن واز كچمەلىرى زمانى كلشدر . آرتق ملتك ، كندى افرادينه « مفكوره لر بنم تمايللر مدر . قيمتلر بنم دويغولر مدر ، لسان ، اخلاق ، حقوق ، بديعيات خلاصه هر شى بنده در ، بونلرى ايجادہ اوغراشمايكز ، كشفه چاليشكز .

یوکسلمک بکا طوغرو درینلشمک دیمکدر . بن سزک وجدانکزم ، سزده بنم شعورلرم اولیکز . ای ، فردلرم ، سز بنی آرایکز که بنده سزی آرایم « دییه باغیردیغنی ایشتملی یز .

ملئر ناصل تدقیق ایدیلیر ، ملی وجدان ناصل کشف اولونور ؛ بونی بزه اجتماعیات علمنک شیئی اولان اصولی کوسترییور . بو اصوله اتباع ایدهرک ملی تدقیقلرده بولونمق اک زیاده تورک متفکرلرینه دوشن بر بورجدر . چونکه تورکر اوتهدنبری هر یرده ، باشقه عنصرلره قاریشیق بر حیات یاشامشلردر . بونک نتیجهسی اوله رق بوتون ملئر آراسنده اک زیاده کتابده کی مؤسسه لرله حیاندکی مؤسسه لری بری برینه مابین اولان ملت توکر اولمشدر .

تورک اجتماعیاتچیلری بر طرفدن تورک لکک اجتماعی تکاملک هانکی سویه سنده بولوندیغنی ، هانکی مدنیت دائره لرینه منسوب اولدیغنی ، بو مدنیتلره تورک حرثی آره سنده نه کی فرقلر بولوندیغنی آرمالیدر . دیگر طرفدن ده ملت لکک انتظام و ترقیسی نه کی اجتماعی قانونلره تابع اولدیغنی تدقیق ایدهرک ملی حیاتمه سکنه و یرهن مرضی عامل لکک بوقانونلر دائره سنده تداو یسنه چالیشمالی ، ملی تکاملمه سلیم بر استقامت و یرمه اوغراشمالیدر .

بو کون ، بر تورک متفکری آنحق یاداهی اولدیغنی ادعا ، یاخود فکریاتچیلردن بولوندیغنی اعتراف ایتک صورتیله علمی اصوله قارشى مستغنی اوله بیلیر .

چونکه آرتق اجتماعی حیاتکده بزم کیف و هوسمه تابع اولمایان خارجی ، مستقل بر شأیت اولدیغنی آکلاشلمشدر . مادیات و حیاتیات ساحه لرنده اولدیغنی کی اجتماعی حیات ساحه سنده ده لایتغیر قانونلرک ناظم و (معینیت) عمده سنک حاکم اولدیغنی تیین ایتمشدر .

بین الملل مدنیتلره عائد مؤسسه لک قولایجه ملی حیاته کیرمسی آرتق بزی شاشیرتممالیدر . بو حال یاملی حرث ایله بین الملل مؤسسه آره سنده کی طبیعی بر توافقدن ایلری کلیور ، یاخود بو مؤسسه نک ملی حیاته کیریشی اساسسز بر کورونشدن عبارتدر .

یوقاریدہ (وجدان) و (شعور) کلمہ لریٹک فرانسیزجہدہ برتک مقابلی اولدیغنی سویلہ مشدم . بونک کبی تورکجه (حرث) و (تربیه) تعبیرلری فرانسیزجہدہ برتک تعبیرله افاده اولونیور . بوتعبیر (culture) کلمہ سیدر . فرانسیزجہدہ بونکلمه نك ایکی آبری معنای افاده ایتمه سی بویوک برالتباسه سبب اولویور . بوالتباسک تورکجه یهده عکس ایتمه مه سی ایچون بز ، بوایکی معنای آبری تعبیرله افاده ایتملی یز . (حرث) ایله (تحصیل) آره سنده کی فرقی ابتدا لسانده آرایه لم :

بعض دیلر وارد که هنوز صرف ونحوی یازیلامشدر . فقط ، هپ بیلورز که صرف ونحوی یازیلامش اولان بودیلرکده مطلقا منتظم صرف ونحو قاعده لری ، شیوه قانونلری وارد .

اسلامیتدن اول عربجه نك صرف ونحوی تدوین ایدیلمه مشدی . فقط بو حال معلقه لرك صرف ونحو قاعده لرینه شیوه وبلاغت قانونلرینه موافق اوله رق یازیلمه سنه مانع اولمدی . صوکرادن ، عربجه نك صرف ونحوی حقنده یوز بیکلرجه کتابلر یازیلدی .

بو کتابلری اوقومش ، ایچلرنده کی بیلکیلری تمامیه تحصیل ایتش برطاقم صرف ، نحو وبلاغت عالملری یتشدی . فقط بونلردن برچونگی معلقه لره بکزر ؛ برتک بیت بیله یازمادیلر . بو حالک سببی شودر که معلقه صاحب لرنده (لسانی تحصیل culture linguistique) موجود اولمادیغنی حالده شاعرلک نقطه نظرندن اوندن ده ا قیمتلی اولان لسانی وجدان conscience linguistique ملکه سی واردی . مذکور صرف ونحو عالملری ایسه زنکین برلسانی تحصیله مالک اولدقلری حالده صاغلام برلسانی وجداندن محروم ایدیلر .

عضوینده (مردار ایلک) وینجک مرکزی ، ناصل سلیق instinctif بر صورتده حرکتلر مری اداره وتنظیم ایدیورسه جمیعدهده لسانی وجدان ، عینی صورته بوتون قونوشمه لر مری خبر من اولمادن ، صرف نحو ، شیوه قاعده لرینه موافق بر صورتده تنظیم و اداره ایدر . شیمدی به قدر (سوق طبعی) نامنی ویردیکمز (سلیقه instinct) نك عضوی برشکلی اولدیغنی کبی اجتماعی برطرزی ده بولوندیغنی ایلک اوکجه لسانی حادثه لرده سزدیکمز ایچوندر که سلیقه تعبیری نی بالکنز instinct linguistique معناسنده قوللانه کلمشز . لسانده

گوردیکمز بوايکيلکي ديکراجتماعي منظومه (système) لرده ده کوروروز : اخلاقي وجدانه مالک اولمق باشقه ، اخلاق علمي تحصيل ايتمش اولمق باشقه در. بونک کي سياسي ، ديني ، حقوقی ، بدیعی ، اقتصادی وجدانله مالک اولانلرله بومنظومه لری علم صورتنده تحصيل ايدنلر باشقه باشقه کيمسه لر اوله بيلير . اخلاق علمنه دائر هيچ برکتاب اوقومامش بعض ذاتلر واردرکه ملي اخلاقک ممثلری عداولونمشدر. حال بوکه اخلاق علمنده اثرلر يازديني حالده خلوق طائيلمايان انسانلرده تاريخده کوروله بيلير . بو حال ديکراساحه لرده ده عيني صورته جاري در .

اوحالده اجتماعي قاعده برطرفدن حيات صورتنده وجدانلرده ياشانير ، ديکرجهتندن ده علم صورتنده کتابلرده تدوين ايديلير . بونلردن برنجي طاقه منسوب اولانلرک مجموعنه (حرث) ، ايکنجي طاقه عائد بولونانلرک اوکره نله سنه ايسه (تحصيل) دينيلير . حرث ، هرملته شعورسز بر صورتده ياشلانيلان لسانی ، سياسي ، ديني ، اخلاقي ، حقوقی ، اقتصادی ، بدیعی الى خره قاعده لرك مجموعی ديمکدر . برملتک حرثی وضع يا خود تأسيس ايديلر . او ، اساساً موجود اولديني ايجون يالکزر کشف وتدوين ايديلير ؛ شعورسز حالدن قورتاريله رق شعورلی برحاله کتيريلير ؛ يعنی حياتدن کتابه کچيريلير . اوحالده (ملي حرثی يايق) تعبيری يرينه (ملي حرثی آرامق) ، (ملي حرثی بولمق) تعبيرلريني قوالانمالی يز .

مع مافيه حرثی بوضورتبه تعريف ايتدکدن صوکرا ، يالکش نتیجه لر چيقاريلماسنه مانع اولمق ايجون ، تعريفی ايکي قيد ايله ده تقيد ايتمک لازمدر . اولاً حرث ملته ياشانيلان برحياتدر . « ديدیکمز زمان بونک فردده تماميله ياشانديغنی ظن ايتمک غایت يالکشدر . حرث برسورو مفکوروی قاعده لرك مجموعيدر . بومفکوروی قاعده لره فردلر دائماً يوکسلمکه چاليشير . فقط هيچ برزمان يتيشه مزلر .

اجتماعي منظومه لرك هرهانکي برنده ملي وجدانی تمثيل ايدوبيلن پک نادر فردلره (داهی) نامنی ویرمه مزده کوسترييورکه فردی حياتک ملي حياته واصل اوله بيلمه سی غايل مشکل ونادر در . (ملي شيوه génie de la langue) ني تمثيل ايدنه (لسانده داهی) ، ملي اخلاقيتي تمثيل ايدنه (اخلاقده داهی) نظريه باقارز . اوحالده ملي حياتی فردلرک اعتبارلرنده وسيرتلرنده دکل ، ملي اجتماعلرک وملي تشکيلاتلرک فردلره تلقين والهام ايتديکي مفکوروی دويغولرده آرامق اقتضا ايدر .

ثانیاً حیات، حضوری actuel اولان برشیدر. ملی حیات نه ملتک کتابلرده او قود یغمز ماضیده کی (سیرت conduite) ی، نه ده ذهنزده تصور ایتدی کمز استقبالده کی وضعیتیدر. چونکه برنجیسی آرتق جانلیلقدن چیقمش، ایکنجیسی هنوز جانی برحاله کله مشدر. ملی حیات، حال حاضرده یاشانیلان حیاندیر. [۱]

مثلا ملی لسانی آرادیغمز زمان بونی نه قاموس ایله برهان قاطعه، نه ده (دیوان لغات الترك) ایله، (لغت چغتای) ده آرامایه جغز. عینی صورتله تصفییه جیلرک یاراتجی خیالجاهلرنده ده بولمغه چالیشمایه جغز. استانبول تورکجه سنک حال حاضرینی علمی اصوللرله (تأییت constater) ایتمک، مقصد من ایچون کافیدر. فقط حال حاضره قیمت ویردی کمه باقوبده بی محافظه کارلقله اتهام ایتمک قالفیشما ملیدر. محافظه کارلر، کتابلرک هیچ ده کیشمه یین لفظلرینه قیمت ویره نلردر. حیاته قیمت ویره نلر ایسه (لایتغیر) ه کوکل ویرمش صاییله مازلر. چونکه حیات هر آن دیکشه ن ویوکسله ن یاراتجی برتکامل، مفکوروی بریورویشدیر. بوندن باشقه، اجتماعی حیات سایه سنده کی (حال حاضر)، فردلره عائد اعتیادلر و سیرتلر اولمایوب یالکیز ملی وجدانک سزدیکی، فردلرک ایسه هنوز یتشمه دیکی و بلکه هیچ بر زمان یتشمه میه جکی مفکوروی اشتیاقلردن عبارت اولدیغنی اونو تمامالی ز.

حرث، ملتک فوق الفرد بر صورتده یاشادیغنی، مفکوروی ماهیتی حائر کندی صمیمی حیاتییدر. فقط، هیچ بر ملت دیگر ملتله اختلاط ایتمکسزین تک باشنه یاشایه ماز. بری بریله تماسده بولونان ملتله آراسنده مطلقا بر چوق مؤسسه مبادله لری وقوعه کلیر. لکن بومبادله لر آنجق بر بریله مناسبتده بولونان ملتله آراسنده واقع اوله رق یریوزنده کی بوتون قوملره شامل اولماز. او حالده انسانیتی تشکیل ایدن قوملر، صرف آرالرنده مبادله اولونمیش مؤسسه لر بولونمق دولایسیله، بر طاقم زمهرله آریلیر. بو زمهره لردن هر برینه (مدنیت زمهره سی groupe de civilisation) دنیلدیکی کبی هر زمهره یه مخصوص بومشترک مؤسسه لرک مجموعه ده (مدنیت) نامی ویریلیر.

قرون اولاده آق دکز واسطه سیله آرالرنده مؤسسه لر مبادله ایدن ملتله مشترکا

[۱] بوندن ملی ماضیمیزی ندقیقه، ملی استقبالمیزی کشفه چالیشمک علینده بولندییم آکلا- شیلما مالیدر. بنجه، ماضی آنجق بوگونکی حیاتییمیزی آکلامق ایچون ندقیق اتمه لی ز، بوقسه اوکا رجوع ایچون دکل، استقبال ایسه بوگونکی حیاتییمیزی دوغه جق طبیعی بر نتیجه اولدیغنی ایچون آنجق بوگونکی حیاتییمیزی دوغری بیلنمه سیله آرز چوق سزیمه ییلیر.

حصوله کثيردکلى بر (آق دکز مدنيتى) واردى . بوکون بر بوديزم مدنيتى، بر اسلام مدنيتى ، بر اوروپا مدنيتى الى اخره واردى . بوندن باشقه ، بر ملت ، تاريخنک مختلف دوره لرنده مختلف مدنيت زمرة لرينده کيرى بيلير . مثلاً تورکلر اوللرى (تاتويزم) مدنيتى زمرة سنه منسوبدى . چينيلر ، مغوللر ، مانچوريلر ، تبتيلر ، قامبوجيلر ، فينوالرله مشرک بر سورو مؤسسه لرى واردى . تورکلر صوکران اسلام مدنيتى زمرة سنه کيرديلر . صوکر عصرده اوروپا مدنيتى قبول ايتمکه باشلاديلر .

فقط ، تورکلر تاتويزم مدنيتى بوکون يالکيز قاديئلرک (طانديرنامه) غننه لرنده واحتمال که تورک کويلولريله کوچه لرینک هنوز بزجه مجهول اولان توره وقوشمه لرنده صاقلایه بيلمشدر . اسلام و اوروپا مدنيتلرینى ايسه صريح بر صورتده فعلاً و رسماً ياشامقده يز . مع مافيه اوروپا مدنيتى مثال اوله رق آيرسقه کورورزکه بوکون اوروپا ملتلى آراسنده مشرک اوله رق يالکيز کله لر واردى .

هر ملتک بومشترک کله لردن دويديني و آکلاديني معنار بوسوتون باشقه در . مثلاً (ملت) کله سنک مدلولى ، فرانسزلره کوره باشقه ، آلمانلره کوره باشقه در ، دولت کله سى ده انگليز ، فرانسز و آلمان ملتلىنه نظراً آيرى آيرى معنارى تضمن ايدر . مشروطيت و حریت کله لرى ده بويله در . دها بارز بر مثال اوله رق (culture) کله سنى آله م : بوکله يى فرانسزلر بالخاصه (عرفان) معناسنده ، آلمانلر بالخاصه (حرث) معناسنده قوللانيورلر . بوندن ، فرانسزلرک دها زياده (عرفان) . آلمانلر دها زياده (حرث) . ه قيمت و برديکى نتيجه سى چيقاريله بيليرسه ده بو ، تماميله ده غرو دکلدرد . فى الحقيقه فرانسزلر بالخاصه عرفانه دها جوق قيمت ويرلر . آنغوللا ساقسونلر ايسه دها زياده حرثى معتبر طوتارلر . آلمانلر هر ايکسنى جمع ايدى رک هم حرثه ، هم ده عرفانه قيمت ويردکلى ايجوندركه بوکون اوته کيلره فائق اولدقلىنى بالفعل اثباته موفق اولديلر .

او حالده بوکون اوروپا ملتلى ظاهرده عینى مدنيتى ياشادقلى حالده حقيقتده هر برى کندى خصوصى حرثى ياشامقده ر . مؤسسه لرکده لسان کى لفظ جهتلر و معناه جهتلر واردى . بر مدنيت زمرة سنده مشرک اولان مؤسسه لر يالکيز لفظ جهتيله يعنى ظاهرده مشرکدر معنا جهتيله يعنى صميمى حيات اعتباريله هر ملتک مؤسسه لرى کنديسنه مخصوصدر . و بر ملتک ، کنديسنه مخصوص اولان بوصمى مؤسسه لرینک مجموعى اونک حرثى تشکيل ايدر . بوسورتده بر ملت ديگر ملتلردن برطاقم مؤسسه لر آلدینی زمان يالکيز بر طاقم

معناسی معین اولمایان لفظلر آلمش اولور . بولفظلر ملی حیاته کیرنجیه یکی معنالر آلیرکه بونلر ملی وجدانده یاشایان اصیل و صمیمی دویغولردن عبارتدر . بزده عرب و عجملردن کلملر آلدیغمز زمان بولکلرک یالکز لفظلرینی آلمشز . بونلره ویردیگمز ملی معنالر بولکلرک اسکی صاحبلی آرتق آ کلامیورلر وبوندن دولاییدرکه بولکلرک معنالرینی قاموس یاخود برهان قاطعه آرایانلر ملی تورکجه نك تمامیه یابانجیسی قالیورلر . خلاصه ملتلر آراسنده لفظ ماهیتی حائز برطاقم مفهوملر ومؤسسملر مشترک اوله بیلیر ؛ بونلرک مجموعی اولان (مدنیت) مشترک اوله بیلیر؛ فقط هیچ بر زمان وجدانلر مشترک اولاماز .

اجتماعی حادثلر حقننده کی اساسی (بیلکی connaissance) لرمن ایکی یه آیریلیر :
علم science معرفت discipline .
بونلرک فرقنی مثاللرله کوسترم :

- (۱) بر دولته جاری اولان حقوقک تدویندن حصوله کلن بیلکی مجله سی بر علم دکلدز ، (راٹول دولاغراسوری) نك بیانی وجهله بر معرفت (discipline) در . مثلاً روما حقوقی بر معرفتدر ؛ کلدانی ، مصر ، بنی اسرائیل حقوقلری بر معرفتدر . فقط بوتون قوملرک حقوقلرینک مقایسه سندن حصوله کلن مقایسه لی حقوق (droit comparé) بر علمدر .
- (۲) تورک صرفی بر معرفتدر . آلمان ، فرانسه ، انگلیز ، روس صرفلری بر معرفتدر . فقط هندو - اروپائی لسانلرک (مقایسه لی صرف grammaire comparé) بر علمدر . (سامی) ، (بانتو) ، (اورالمو - آلتای) زمره لری کبی لسانی عائله لرک مقایسه لی صرفلری بر علمدر .
- (۳) تورک تاریخی بر معرفتدر ، دیگر ماتلرک تاریخلری بر معرفتدر . فقط بوتون قوملرک مقایسه لی تاریخی - که اجتماعیات Sociologie دن عبارتدر - علم ماهیتنده در . بو حال عینله (قومیات Ethnologie) حقننده وارددر .

(۱) Les principes sociologiques du droit publiques, Raoul de la Grasseries
page 2. paris v. 1911.

بو مثاللردن آکلاسیلیور که علمک موضوعی (عمومی générale) و (مجردة abstraite) در . علم هانکی موجودی تدقیق ایدہ جکسه اونک بوتون فردلرینی نظره آلهرق اونلری عمومی انمودج (tipe) لره (یعنی نوعلره و جنسلره) ارجاع ایدر . صوکراده مقایسه طریقہ بونلرک تابع اولدینی عمومی و مجرد قانونلری آرایہرق میدانه چیقاریر . معرفتک موضوعی ایسه (خصوصی particulier) و (مشخص concret) در . معرفت ، بر جنس یا خود نوعی دکل ، هر هانکی جنس و یا نوعه منسوب یالکز بر تک موجودی تدقیق ایدہرک اونک تابع اولدینی (قاعده règle) لری آرار . فرانسزجهنک صرفی بر معرفتدر . چونکه بو بیلکی دیگر لسانلره علاقہدار اولمایارق یالکز فرانسزجهنک تابع اولدینی قاعدلری کوسترر . حالبوکه هندو - آوروپائی لسانلرک مقایسهلی صرفی بر علمدر . چونکه بولسانلره عائد قاعدهلرک تابع اولدینی عمومی و مجرد مناسبتلری یعنی (قانون loi) لری ارانہ ایدر . (علم) و (معرفت)ک لسان و حقوقده ظاهر اولان بوفرقلری اخلاق ، اقتصاد ، دین ، بدیعیات ، فنیات technologie ساحهلرنده موجوددر . اولاً هر ملتک اخلاقی وجدانی تدقیق ایدن بر (ملی اخلاقیات) ی ، اقتصادی تشکیلات و مؤسسهلرینی تدقیق ایدہن بر ملی اقتصادیان ، دینی حیاتی تدقیق (ملی دینیات) ی ، بدیی ذوقنی تدقیق ایدن بر (ملی بدیعیات) ی ، (آلت outil) لری و بونلرک اعمال واستعمالی کوسترر بر (ملی فنیات) ی تدوین ایدیلہ بیلیر . ایشته بتون بونلر معرفت/ماهیتده درلر . بونلردن باشقه ، برده بوتون ملتوک بو ملی معرفتلرینی مقایسه ایدہرک بونلردن عمومی و مجرد قانونلر استقرا ایدن (مقایسهلی اخلاقیات) ، (مقایسهلی اقتصادیات) ، (مقایسهلی دینیات) ، (مقایسهلی بدیعیات) ، (مقایسهلی فنیات) نامنده بیلکیلر تدوین ایدلمکده در . بونلرده علم ماهیتده در .

اجتماعی مؤسسهلرک تحول و تکامللری (اجتماعی بنیه structure sociale) نک تحوللرینه تابعدر . بوکابناء هر ملتک اجتماعی بنیهسنی تدقیق ایدن بر معرفتده واردرکه بوکاده (ملی بنیویات morphologie nationale) دینیلہ بیلیر . بوتون ملتوک اجتماعی بنیهلرینک مقایسهسندن چیقان علمده (مقایسهلی بنیویات) دینیلیر . مقایسهلی صرف ، مقایسهلی حقوق الی آخر . . . ناملرینی ویردیکمز بو علملره (لسانی اجتماعیات linguistique sociologie) ، (حقوقی اجتماعیات sociologie juridique) الی اخره . . . ناملریده ویریلیر . مقایسهلی بنیویاتده دوغریدن دوغریه (اجتماعی بنیویات) دینیلیر . بتون بو

اجتماعی علملرک مقایسه‌سندن چیه حق دها مجرد و عمومی برلم وارد که اوکاده (عمومی اجتماعیات sociologie générale) تسمیه اولنور. عمومی اجتماعیاتک موضوعی بوتون ملتله عائد (حرف culture) لرک مقایسه‌سیدر. یالکیز بر ملتله عائد حرفک تدقیقندن حصوله کله جک مرکب معرفته‌ده ملی اجتماعیات/دییه بیلیرز.

برملتک ملی اجتماعیاتکی اوملته عائد ملی صرف، ملی اخلاقیات، ملی حقوقیات الی آخره ناملری ویردیکنز بوتون اجتماعی معرفت‌لرینک قارشیلان شیرلمش بر ترکیبی دیمکدر. ملتله، اگر عینی اجتماعی نوعه منسوب ایسه لر حرفلری، عینی مدنیت زمره‌سینه منسوب ایسه لر مدنیت‌لری بری برینه بکزر. او حالده اجتماعیات علمنک مقایسه طریقله تشکلی اجتماعی ایچون اول امرده ملی اجتماعیاتک تدوین اولونمیه سی لازم اولدینی کی، برملتده ملی اجتماعیاتک تدوین ایدیله بیلیمسی ایچون ده او ملتک هانکی نوعه داخل وهانکی مدنیت زمره‌سینه منسوب اولدینی آکلاشیلیمق یعنی اجتماعیات علمنک متقدم کشفلرندن خبردار اولوق اقتضایدر. او حالده اجتماعی علملرله اجتماعی معرفتله دائماً بر لرلرینک تدقیقلرندن استفاده اتمک مجبوریت‌سده درلر. یوقاریده کی افاده‌لردن اکلاشلدی که اجتماعی معرفتله عمومیتله ماییدرلر. چونکه موضوعلری بر ملتک هر هانکی نوع مؤسسه‌لرینک بر مجموعه‌سیدر. مع مافیه بومعرفتله ملی اولمله برابر عینی زمانده شیئی درلر. چونکه بونلر او ملتک اجتماعی حیاتنده موجود اولان و اونک طرفندن یاشانیلان مؤسسه‌لری کشف و تثبیت اتمک صورتیه تشکلی ایتشلردر. بونلر عمومیتله (ناصل اولمالی؟) یی دکل، (ناصل اولیور؟) یی کوسترلر. فقط بومعرفتله شیئی objectif اولمله برابر عینی زمانده (دستوری normatif) بر ماهیتی ده حائر درلر. چونکه ملی صرفک، ملی حقوقک، ملی اخلاقک الی آخره... قاعده‌لری ملتک فردلرنجه معلوم اولدقدن صکره او قاعده‌لره تابع اولوق فردلر ایچون بر مکلفیت obligation شکلنی آلیر. لسانمزلک صرفنی یالکیز نظری بر مقصدله اوکره نمیز. صرفنک قاعده‌لرینی اوکرنکدن صوکره بونلری قونوشمه‌لر مزده و یازیلر مزده (دستور norme) اتخاذ ایدر. بو صورتده اجتماعی معرفتله هم شیئی بر بیلکی، هم ده شیئی بیلکیلره مستند بر صنعت (art) ماهیتلرینی نفسلرندره جمع ایتشلردر. بوحال ملی تاریخده موجوددر. اوده بر طرفندن وثیقهلر واقع‌لره مستند شیئی بر معرفت، دیگر جهتن تریبوی و دستوری بر صنعت ماهیتنده در. بو ایضاحلردن اجتماعی معرفتله بر طرفدن ملی، دیگر طرفدن دستوری

و تربیوی اولدییی آکلاشیلدی . اجتماعی علملره کلتجه ، بونلر دیکر مجرد علملر (ریاضیات ، مادیات ، حیاتیات) کبی هم شیئی همده بین المللدلر . بونلرک صنعتلره اولان علاقہسی ده مذکور علملر کیدر « ریاضیات ، مادیات و حیات علملرنده صنعت ماهیتی قطعاً یوقدر . فقط مهندسلاک ، کیمیا کرلاک ، طبیبلاک کبی صنعتلر بو علملرک کشف ایتدیکی طبیعی قانونلرک معلومیتی سایه سنده ایش کورور . بونک کبی اجتماعی علملر . دهده صنعت ماهیتی قطعاً یوقدر . فقط تربیه ، سیاست کبی اجتماعی صنعتلر آنجق بو علملره استناداً تشکل ایده بیلیر . بو ایکی صنف علملر آراسنده یالکیز شوفرک واردر که اجتماعی علملرک موضوعی ، خصوصی و مشخص برملت اولماسده عمومی و مجرد اولق اوزره ینه ملی حادثه لر دن عبارتدر .

شمدی ده نتیجه کلام : بر ملتک کتابلرنده یازیلان اجتماعی بیلکیلر ، اوملتک کندیسنه عائد اجتماعی معرفتله عمومی و مجرد اولان اجتماعی علملری محتوی ایسه ، بو کتابلردن اکتساب اولان عرفان غایت فیضلی و فائده لی اولور . چونکه بو عرفان ، فدلره ، ملی حرثی ترکیب ایدن خصوصی و مشخص قاعده لر ایله بو حرثک تابع بولوندینی عمومی و مجرد قانونلری اوکرمه تیر . بویله اولمایوبده بو کتابلر ، فکریاتجیلرک (ناصل اولمالی ؟) حقنده کی عندی تمیلرندن و خولیلرندن یا خود باشقه لسانلردن ترجمه ایدیلش عنعنوی و غیر علمی اجتہاد (Doctrine) لردن عبارت ایسه بونلردن حصوله کله جک عرفان حسته و مضر اولور . چونکه ، بویله بر تحصیل ایله بوزولمش اولان برفرد ، یاشادینی کبی دوشونه مز و دوشوندیکی کبی یاشایه ماز . بوتون عمری (حیات) ایله (کتاب) ک تناقضلرینی حل ایده مه مکدن متولد برتردد و بدینلاک ایچنده کچر . بو حالی هیمز کندی نفسمزده تجربه ایتمیز . تورک حرثی - کیزلی بردها خزینه سی صورتنده - تحت الشعور وجدانمزده یاشادینی حالد بونکله بزم آرامزه - تحصیلمزدن متشکل - قالین بر پرده کیرمشدر . حیاته یاشادیغمز لسان ، اخلاق ، حقوق ، بدیعیات الی اخره باشقه بر ماهیتده ، کتابدن اوقویوب اوکرمه ندیکمز لسانی ، اخلاقی ، حقوقی ، بدیعی الی آخره بیلکیلر ایسه باشقه ماهیتده در . حیاتمز کتابلرمزه انعکاس ایتدیکی ایچون کتابلرمزه حیاتمزه مؤثر اولامیور . حرثمز تحصیلمزه حلول ایتدیکی ایچون تحصیلمزه حرثمز نفوذ ایده میور . شعورمز ایله وجدانمز آراسنده اتصال و مفاهمه اولمادینی ایچون چفته

عرفانی خستہ لرکبی یا شامقدمہ یز۔ بوخستہ لغہ نہایت ویرمک ایچون یکانہ چارہ تورک حرثی
تدقیق ایدہ رک بوندن ملی اجتماعیاتمزی چیقار مق و تربیہ مزی آنحق بواساسہ کورہ یازیلش
کتابلرہ تودیع ایتمکدر .

دارنغنون اجتماعیات مدرسی

ضیا کرک آب

